

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра **Симоненко Ірини Володимирівни**
на тему: **ГІС-аналіз впливу воєнних дій на суспільно-географічний
ландшафт України з використанням даних дистанційного зондування**
Науковий керівник: **д. геогр. н., проф. Костріков Сергій Васильович**

Актуальність. Воєнні дії впроваджують маргінальний вплив на суспільно-географічний ландшафт міст, які є центрами соціального, економічного, політичного та культурного життя населення даних регіонів. Поняття суспільно-географічного ландшафту (СГЛ), у свою чергу, є важливою дослідницькою категорією щодо розвитку міст. Остання дає можливість вивчати, аналізувати та розробляти способи зменшення негативного впливу соціуму на природно-територіальний комплекс і забезпечувати його інвайронментальну сталість.

З 2014 року територія України зазнає російської збройної агресії, а саме – з початку збройного вторгнення в Крим та в східноукраїнський регіон, що включав на той час Донецьку та Луганську області. 24 лютого 2022 року розпочалась російсько-українська війна проти територіальної цілісності та незалежності України. Ця війна з кожним днем все більше залишає слідів на картах України. Під впливом збройних конфліктів зникають міста та відповідно - всі елементи міського середовища. Тому, ще у 1864 році було створено Міжнародне гуманітарне право (МГП) - сукупність правил та обов'язків, що діють під час воєнних дій та створюють норми, які націлені на обмеження наслідків збройних агресій [5]. У конвенціях записані всі дії, які не дозволяються проти цивільних: атакувати спадщину культурних, історичних та духовних будівель, атакувати цивільні лікарні, АЕС та об'єкти, які у разі зруйнування виділяють небезпечні речовини, використовувати окремі види зброї, які несуть за собою надмірні руйнування та страждання [5]. Перераховані складові тісно пов'язані з сутністю СГЛ. Ігнорування небезпечності впливу війни на суспільно-географічний ландшафт призводить

до негативних наслідків, а саме руйнування інфраструктурних об'єктів, втрати цінних археологічних пам'яток, забруднення повітря, водойм, ґрунтів внаслідок пожеж, вибухів і застосування небезпечних речовин, зміни демографічної структури населення.

Виходячи з викладеного вище, дослідження впливу воєнних дій є актуальним завданням у реаліях сьогодення. Проведення якісного та кількісного аналізу стану СГЛ потребує застосування сучасних інформаційних технологій, які дають низку інструментів для реалізації моніторингу, моделювання та візуалізації результатів у вигляді цифрових карт. Основним двоєдиним засобом для вказаних цілей є геоінформаційні системи (ГІС) та дистанційне зондування Землі (ДЗЗ), що містять ефективні інструменти пізнання географічного простору, який змінюється за певний період часу [10]. Засоби ДЗЗ дають можливість систематично оцінювати, а ГІС-засоби – узагальнювати й візуалізовувати наслідки воєнних дій у містах, а також охарактеризувати руйнування інфраструктури та змін у ландшафті.

Об'єктом дипломної роботи є суспільно-географічний ландшафт України як актуальна матеріальна сутність, що існує на урбанізованих територіях.

Предметом роботи є оцінка впливу воєнних дій на суспільно-географічний ландшафт України з використанням даних дистанційного зондування та ГІС-засобів.

Мета роботи – виконати ГІС-аналіз впливу воєнних дій на СГЛ України на підставі даних дистанційного зондування та охарактеризувати трансформаційні процеси, що відбувається в межах СГЛ внаслідок воєнних дій.

Завдання:

- розкрити зміст наукових категорій «суспільно-географічний ландшафт» і «урбанізований СГЛ»;
- розкрити аспекти впливу воєнних дій на СГЛ;

- охарактеризувати можливості застосування базової ГІС-функціональності, додаткових ГІС-засобів та засобів ДЗЗ для дослідження суспільно-географічного ландшафту;
- виконати просторовий аналіз впливу воєнних дій на СГЛ, що відповідає території Каховської ГЕС;
- зробити огляд імпаكتу на урбанізований СГЛ: провести візуалізацію пошкоджених/зруйнованих об'єктів району Північна Салтівка м.Харків з використанням *ArcMap* за даними *Google Earth Pro* та реєстру «Карта відновлення та руйнувань»;
- здійснити візуалізацію пошкоджень НПП «Святі гори» на території Донецької області з використанням даних програми «*EO Browser*»;
- підкреслити актуальність дослідження впливу воєнних дій на суспільно-географічні ландшафти міст України.

Під час написання дипломної роботи використовувалися такі **методи дослідження**: аналізу та синтезу, описовий, геоінформаційний, графічний, картографічний.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали автори відповідних публікацій, методичних посібників, підручників: Костріков С. В., Немець К.О., Немець Л.М., Дмитрів О. П. Нікітченко І. В., Прокопенко Н. Ю., Шведчикова І. О., Пітак І. В., Негадайлов А. А., Масікевич Ю. Г., Пляцук Л. Д., Шапорев В.П., Моїсєєв В. Ф., Світличний, О.О., Плотницький С.В., Саржанов О.А., Чудовець Л.М., Kogut P.D., Довгий С.О., Лялько В.І., Бабійчук С.М., Шипулін В.Д., О.В. Попович.

Використання результатів роботи: підготовлені тези «Суспільно-географічний ландшафт як один із способів подання міського довкілля» та «Урбаністичне середовище й суспільно-географічний ландшафт воєнного часу (на прикладі м. Харків)», які опубліковано у збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Регіон - 2023: суспільно-географічні аспекти» (м. Харків, 20 квітня 2023 р.) та «Регіон – 2024: суспільно-географічні аспекти» (м. Харків,

4 квітня 2024 р., у друці) відповідно (у співавторстві з д.геогр.н., проф. Костріковим С.В. та асп. Серьогіним Д.С.).

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (61 найменувань). Обсяг роботи становить 61 сторінку друкованого тексту. Робота ілюстрована комп'ютерною графікою.